

Metropolis M

NIEUWE COLLECTIE

AANWINSTEN 23 MUSEA 2019

HOE MUSEA OMGAAN MET VRAGEN OVER TOEGANKELIJKHEID EN INCLUSIE

COLLECTIE NEDERLAND IN CIJFERS, FOTOGRAFIE IN NEDERLANDSE COLLECTIES

Metropolis M
Tweemaandelijks
tijdschrift over
hedendaagse kunst
Jaargang 40, 2019
bijlage nummer 6

Uitgever
Stichting Metropolis
M, Utrecht

Redactie bijlage
Domeniek Ruyters
(hoofdredacteur)
domeniek@
metropolism.com

Zoë Dankert
(eindredacteur)
zoe@metropolism.com

Karolien van Gent
(bureau-redacteur)
karolien@metropolism.com

Ontwerp
Studio Remco van Bladel
(Remco van Bladel i.e.w.,
Ted Hyunhak Yoon)

*Aan deze bijlage
werken mee:*
Loes van Beuningen,
Marsha Bruinen, Maarten
Buser, Zoë Dankert, Guus
van Engelsehoven, Manus
Groenen, Anna-Rosja
Haveman, Mariska ter
Horst, Linda Kôke, Marc
van Koningsveld, Lindy
Kuit, Anne Ruyt, Merie
Smeets, Liesbeth Visce,
Lisa Voetman, Jorne Vriens,
Agnes Winter

Deze uitgave is tot
stand gekomen in
samenwerking met:
Bonnenfantenmuseum,
Maastricht
Centraal Museum, Utrecht
CODA Museum, Apeldoorn
De Domijnen, Sittard
Dordrecht Museum,
Dordrecht
Drents Museum, Assen
Fries Museum, Leeuwarden
Het Nieuwe Instituut,
Rotterdam
Het Noordbrabants
Museum, 's-Hertogenbosch
Huis Marseille, Amsterdam
Groninger Museum,
Groningen
Kunstmuseum Den Haag,
Den Haag
Museum Arnhem, Arnhem
Museum Beelden aan Zee,
Den Haag
Museum Boijmans Van
Beuningen, Rotterdam
Museum de Fundatie,
Zwolle
Museum Het Valkhof,
Nijmegen
Rijksmuseum Twente,
Enschede
Stedelijk Museum
Amsterdam, Amsterdam
Stedelijk Museum Breda,
Breda
Stedelijk Museum
Schiedam, Schiedam
Schunck, Heerlen
Van Abbemuseum,
Eindhoven

Wij danken de musea en
de adverteerders voor hun
financiële bijdrage.

Deze bijlage verschijnt bij
Metropolis M nummer 6,
2019 en wordt verspreid
in Nederland en België
in een oplage van 20.000
exemplaren.

Opinies in dit blad zijn niet
noodzakelijk die van de re-
dactie. Copyrights berusten
bij de Stichting Metropolis
M en de afzonderlijke au-
teurs. Niets uit deze uitgave
mag worden vermenigvul-
digd, of openbaar gemaakt,
hetzij elektronisch, via
drukwerk of via fotokopieën
of enige andere manier,
zonder voorafgaande schrift-
telijke toestemming van de
uitgever.

ISSN-nummer
0168-9053

Metropolis M is een
tweemaandelijks tijdschrift
en een website over
hedendaagse kunst. Een
studentenabonnement
kost slechts 35 euro (6
nummers); een regulier
jaarabonnement kost 57
euro (6 nummers); u kunt
ook een proefabonnement
nemen voor 15 euro (3
nummers)

Mail naam & adres naar:
karolien@metropolism.com
o.v.v. de studenten, jaar of
proefabonnement

Metropolis M
Postbus 19263
3501 DG Utrecht

Volg ook de website
www.metropolism.com
Dagelijks kunstnieuws,
recensies en opinie

In een recent nummer van *De Witte Raaf* vraagt de auteur Fieke Konijn zich af hoe transparant de Nederlandse musea zijn. Ze inventariseert codes en richtlijnen, beleidsplannen en databanken op websites, maar constateert dat ondanks al die opgelegde dan wel vrijwillig gekozen transparantie een kwalitatieve analyse van het beleid slecht te maken valt. Beleidsplannen zijn over het algemeen in juichende termen geformuleerd en de cijfers over de aanwinsten voor de collectie vertellen weinig over de kwaliteit van het werk en de manier waarop ze in de collectie passen.

De publieke onbekendheid met de inhoud van het collectiebeleid was voor ons drie jaar geleden de reden te beginnen met dit speciale magazine. We willen de discussie over het verzamelen voeden door meer inzicht te bieden in de overwegingen die musea hebben bij hun aankopen voor de collectie. We doen dat in samenwerking met de musea. Zij dragen zelf de werken voor die ze willen bespreken en wij vragen een auteur met de directeur of conservator over de aanwinst te gaan praten. In dit magazine presenteren we 22 verhalen die beogen de nieuwe aanwinsten voor de collectie te wegen vanuit het perspectief van het museum en zijn collectie.

In twee grote artikelen wordt het museumbeleid juist meer van buitenaf besproken. Mariska ter Horst vraagt zich af hoe musea bezig zijn met het grote vraagstuk van deze tijd: toegankelijkheid en inclusie, in het licht van de discussie over de voorgestelde ICOM-museumdefinitie en sprak daarover met drie museumdirecteuren die er actief mee bezig zijn. Anne Ruyt bespreekt hoe in Nederlandse collecties fotografie verzameld wordt. Want er zijn veel populaire fotografietoonstellingen, maar wordt ze wel goed verzameld?

Het meest spannende onderdeel van dit magazine, zeker voor de musea zelf, is altijd de enquête waar dit jaar zeventien musea aan meedoen (een deelnemersrecord). Hier werd drie jaar geleden duidelijk dat het droevig gesteld is met de man-vrouwverhouding in de Nederlandse museumcollecties. De enquête geeft ook inzicht in enkele andere verhoudingen binnen de collecties, bijvoorbeeld de zichtbaarheid van de collecties. En we vragen hoeveel er in de wetenschappelijke taken van het museum wordt geïnvesteerd.

Zonder de financiële ondersteuning van de musea zouden we dit tijdschrift niet kunnen maken. Wij zijn hen erkentelijk voor deze steun en hopen dat dit magazine eraan bijdraagt de betrokkenheid van het publiek met de museumcollecties te vergroten.

DOMENIEK RUYTERS
is hoofdredacteur van *Metropolis M*

Metropolis M

AANBIEDING:

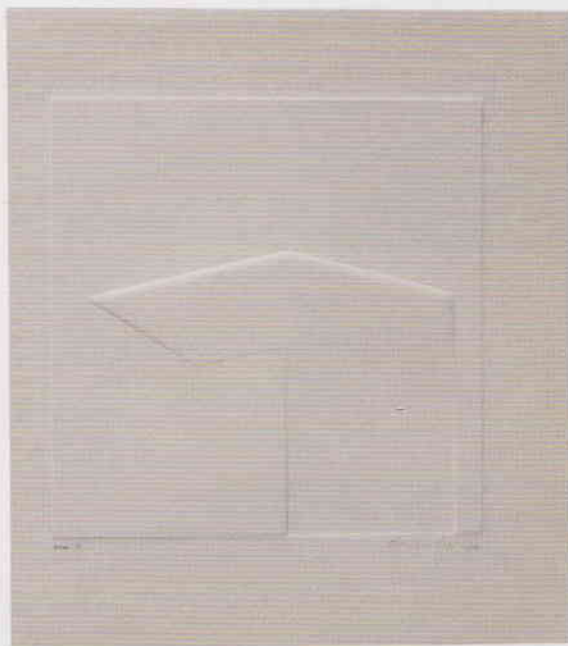
BLIJF OP DE HOOGTE VAN
ONTWIKKELINGEN IN DE KUNST
NEEM METROPOLIS M OP PROEF
3 nummers voor 15 euro. mail uw naam en adres
naar karolien@metropolism.com
www.metropolism.com

Cover beeld
Jan van de Pavert.
De Nieuwkomers, 2019, olie
op aluminium, 300 x 150 cm,
Centraal Museum collection
(p. 51)

MUSEUM VALKHOF,

HET

NIJMEGEN

Harry van Kuyk, *Cijfers*, 1988, reliëfdrukken

De collectie van Museum Het Valkhof is vooral bekend om het grote aandeel archeologisch erfgoed uit Gelderland. Maar het museum bezit daarnaast veel moderne kunst, van hedendaags expressionisme tot popart, met een speciaal accent op kunstenaars uit de regio, zoals de graficus Harry van Kuyk (1929-2008), die vooral bekend staat als de uitvinder van de reliëfdruk. Museum Het Valkhof heeft de grootste museale verzameling van zijn reliëfdrukken in bezit.

Barbara Kruijsen, hoofd collectie, en Hedwig Saam, directeur-bestuurder van het museum, hoefden dan ook niet lang na te denken toen de Rabobank Rijk van Nijmegen, die delen van de eigen kunstcollectie aan het afstoten is, de serie *Cijfers* van Van Kuyk aanbood aan Het Valkhof. Kruijsen: 'We hadden al een aantal series van zijn hand, waaronder *Groot Abecedarium* en *Tangram*. Deze vrij onbekende serie cijfers is een mooie aanvulling daarop.'

De reeks bestaat uit tien reliëfdrukken uit 1988, van de cijfers nul tot en met negen. Van Kuyk had als afgestudeerd graficus gewerkt als handzetter en ontwerper bij grote drukkerijen en uitgeverijen voordat hij in de jaren zestig koos voor het kunstenaarschap. Hij vestigde zich in Bemmel, bij Nijmegen, en ontwikkelde de reliëfdruk als nieuwe techniek in 1969. Met de reliëfdruk kon hij in kleine oplage een extreem reliëf (tot twee centimeter) drukken op speciaal langvezelig papier. Kruijsen: 'Hij heeft veel geëxperimenteerd met deze techniek om te kijken hoe hij de juiste bolling en diepte kreeg in het werk.'

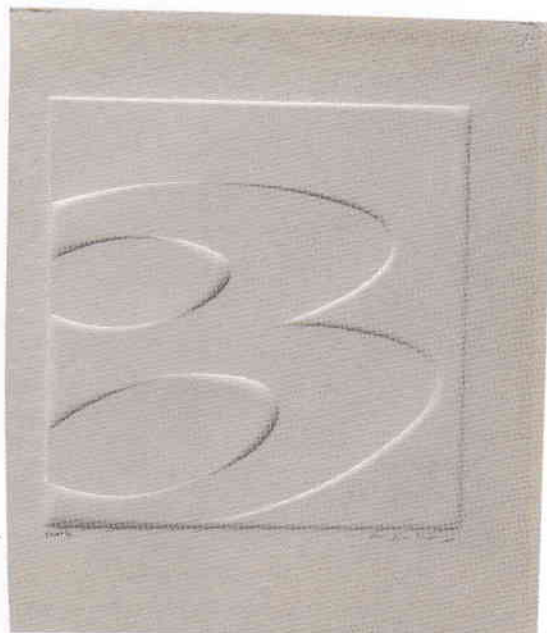
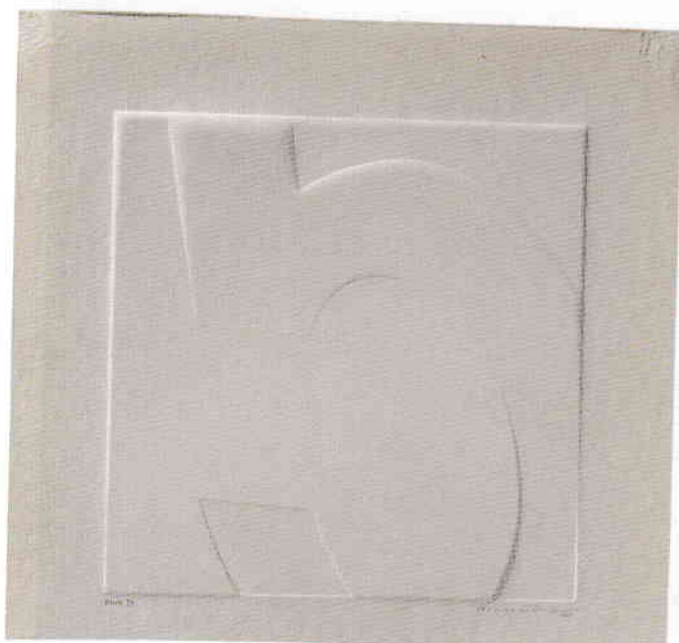
Voor zijn druktechniek ontwierp Van Kuyk in 1971 een speciale pers. Hij perste een aluminium mal en een vilten contramal een uur lang, onder zestig ton verticale druk, in warm, vochtig grafiekkarton, zonder gebruik van inkt: wit op wit. Anders dan bij de blinddruk, een inktloze prent met licht reliëf gemaakt op een degelpers

(hoogdruk) of etspers (diepdruk), wordt de reliëfdruk op een reliëfdrukkers (preegpers) gemaakt met behulp van een mal en een contravorm. Hoog- en diepdruk worden gecombineerd, waardoor het reliëf zowel in als op het papier ligt. Het ingewikkelde procedé is nog altijd uniek.

Van Kuyk drukte op zijn speciale pers samenhangende reeksen op groot formaat met specifieke thema's: geometrie, de gulden snede, typografie. De reliëfdrukken ordende hij in cassettes, kisten en kunstenaarsboeken, zoals *Variaties op de Sectio Aurea* (1972), *Groot Abecedarium* (1973), *Tangram* (1975), *Landschap* (1980) en *Bodoni Initiales* (1993). De oplages waren klein: zeven, tien of twintig exemplaren, bij uitzondering zestig. De productie was namelijk erg tijdrovend.

Na een reis van vijf maanden door Afrika in de vroege jaren tachtig vestigde Van Kuyk zich in het dorpje Ooij, net buiten Nijmegen. Daar maakte hij nieuwe

Harry van Kuyk, *Cijfers*, 1988

reliëfdrukken, waaronder dus de reeks *Cijfers*, waarvan zeven drukken bestaan. Ze zijn nog nooit tentoongesteld geweest. Wanneer de werken te zien zullen zijn in Museum Het Valkhof is nog niet bekend. Saam: 'Het museum komt net uit een diepe financiële en bestuurlijke crisis. Er werd ons geadviseerd om delen van de collectie moderne kunst af te stoten. Gelukkig hebben we dat niet gedaan. We richten ons nu op de aanstaande verbouwing, waarmee technische mankementen worden verholpen en het pand beter aan gaat sluiten bij het Valkhofkwartier. We hebben daarom op dit moment nog geen concrete plannen voor de presentatie van het werk.'

Kruisjes voegt daaraan toe dat puur associatief de serie *Cijfers* gekoppeld zou kunnen worden aan stukken uit de archeologische collectie. 'Met de komst van de Romeinen is ook het schrift naar Nijmegen gekomen. Dat is een enorme revolutie geweest; ineens waren er lettertekens.

Deze typografische serie van Van Kuyk zou daarom mooi passen bij de vondsten op het gebied van het Romeinse schrift.'

Deze associatieve, visuele link tussen collectieobjecten uit verschillende perioden past in de nieuwe lijn van Museum Het Valkhof. Er vindt een verschuiving plaats van een kunsthistorisch museum, dat collecties uit verschillende perioden chronologisch toont, naar een transhistorisch museum, dat kunst van vroeger en vandaag samenbrengt en met elkaar confronteert. Voor *Cool Collection, Ritme.Vorm.Blauw*, de eerste vernieuwde collectiepresentatie in een reeks van drie, zijn gastcuratoren Flos Wildschut en Jessica Helbach voor het museum op zoek gegaan naar visuele overeenkomsten tussen objecten uit de collecties archeologie en beeldende kunst. Geïnspireerd door de museumarchitectuur, de ritmiek van de trappartij en plafonds, kozen zij voor de thema's ritme en vorm. De opmerkelijke kleur blauw, aanwezig

in museum en collectie, werd het derde thema.

Voor de komende edities van *Cool Collection* in 2021 en 2022 worden andere curatoren uitgenodigd om hun visie op kunst en cultuur te tonen. Door de vertrouwde kunsthistorische afbakeningen te overschrijden, zorgen deze nieuwe collectiepresentaties in Museum Het Valkhof voor andere inzichten in historische vooronderstellingen en creëren ze ruimte voor nieuwe interpretaties van objecten in relatie tot hun context en geschiedenis. Misschien krijgt de serie *Cijfers* van Harry van Kuyk in de volgende editie ook een plekje.

LOES VAN BEUNINGEN
is kunsthistoricus